

Sygn. akt I C 207/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 kwietnia 2013r.

Sąd Okręgowy w Rzeszowie Wydział I Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSO Małgorzata Moskwa

Protokolant: sekr. sądowy Elżbieta Błoniarz

po rozpoznaniu w dniu 24 kwietnia 2013r. w Rzeszowie

sprawy z powództwa S. C. i E. C.

przeciwko Towarzystwu (...) S.A. w W.

o zadośćuczynienie i odszkodowanie

I. z a s ą d z a od pozwanego Towarzystwa (...) S.A. w W. na rzecz powódki E. C. kwotę 30.000,00 zł (trzydzieści tysięcy złotych) z ustawowymi odsetkami od dnia 30 września 2011 r. do dnia zapłaty,

II. z a s ą d z a od pozwanego Towarzystwa (...) S.A. w W. na rzecz powoda S. C. kwotę 30.000,00 zł (trzydzieści tysięcy złotych) z ustawowymi odsetkami od dnia 30 września 2011 r. do dnia zapłaty,

III. z a s ą d z a od pozwanego na rzecz powódki E. C. kwotę 25.000,00 zł (dwadzieścia pięć tysięcy złotych) z ustawowymi odsetkami od dnia 30 września 2011 r. do dnia zapłaty

IV. z a s ą d z a od pozwanego na rzecz powoda S. C. kwotę 20.000,00 zł (dwadzieścia tysięcy złotych) z ustawowymi odsetkami od dnia 30 września 2011 r. do dnia zapłaty

V. z a s ą d z a od pozwanego na rzecz powodów S. C. i E. C. solidarnie kwotę 3.075,00 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 18 listopada 2011 r. do dnia zapłaty,

VI. n a k a z u j e ściągnąć od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Rzeszowie kwotę 5.403,00 zł tytułem uzupełnienia opłaty, oraz kwotę 1.716,09 zł tytułem uzupełnienia wydatków w sprawie,

VII. z a s ą d z a od pozwanego na rzecz powodów solidarnie kwotę 3.617,00 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa radcowskiego,

VIII. w pozostałej części powództwo o d d a l a.

I C 207/12

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 24 kwietnia 2013r.

Pozwem z dnia 8 lutego 2012r. (k. 2-12) powodowie S. C. i E. C. wnieśli o zasądzenie od pozwanego (...) S.A. w W.:

- na rzecz powódki E. C. kwoty 75.000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 30 września 2011r. do dnia zapłaty

- na rzecz powoda S. C. kwoty 75.000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 30 września 2011r. do dnia zapłaty

- na rzecz powódki E. C. kwoty 25.000 zł tytułem odszkodowania za pogorszenie sytuacji życiowej wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 30 września 2011r. do dnia zapłaty

- na rzecz powoda S. C. kwoty 20.000 zł tytułem odszkodowania za pogorszenie sytuacji życiowej wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 30 września 2011r. do dnia zapłaty

- solidarnie na rzecz powódki E. C. i powoda S. C. kwoty 3.075 zł tytułem odszkodowania za poniesione koszty pogrzebu M. C. wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 18 listopada 2011r. do dnia zapłaty.

Ponadto powodowie wnieśli o zasądzenie na ich rzecz od pozwanego kosztów postępowania według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego oraz kosztów opłat skarbowych od pełnomocnictw.

W uzasadnieniu pozwu powodowie podali, że w wyniku wypadku drogowego, który miał miejsce w dniu 11 lutego 2002r. śmierć poniósł ich małoletni syn M. C.. Pojazd sprawcy wypadku, skazanego za przestępstwo z art. 177 § 2 k.k., był objęty ubezpieczeniem od odpowiedzialności cywilnej w pozwanym Towarzystwie (...). Powodowie podali, że pozwany wypłacił im jedynie kwotę 3.075 zł tytułem odszkodowania za koszty pogrzebu syna, przy czym ustalając wysokość tej kwoty ubezpieczyciel wziął pod uwagę, iż małoletni syn powodów w 50% przyczynił się do powstania szkody. Pozwany odmówił powodom wypłaty dalej idącego odszkodowania i zadośćuczynienia. Powodowie podali, że śmierć syna w sposób znaczący wpłynęła i wpływa na ich sytuację majątkową, uniemożliwia prawidłowe funkcjonowanie w sferze zawodowej. Na skutek śmierci syna powodowie doznali rozstroju zdrowia, powódka E. C. wymaga stałej opieki psychiatrycznej, powód S. C. leczy się na nadciśnienie tętnicze, nie potrafi uporać się z przeżyta tragedią. Powodowie wskazali, iż odszkodowania za pogorszenie sytuacji życiowej dochodzą w oparciu o art. 446 §1 i § 3 k.c. Z kolei roszczenie o zadośćuczynienie po śmierci syna powodowie oparli na art. 448 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c. w zw. z art. 23 k.c. Zdaniem powodów ich małoletniemu synowi nie można przypisać winy za spowodowanie wypadku, zatem przyjęcie przez ubezpieczyciela stopnia przyczynienia się małoletniego na poziomie 50% było nieuzasadnione.

W odpowiedzi na pozew (k. 156-161) pozwany ubezpieczyciel wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powodów na jego rzecz kosztów postępowania według norm przepisanych. Pozwany nie kwestionował swojej odpowiedzialności za skutki wypadku z dnia 11 lutego 2002r., przyznał, że prowadził postępowanie likwidacyjne i wypłacił powodom kwotę 3.075 zł tytułem odszkodowania w związku z poniesionymi przez powodów kosztami pogrzebu syna. Pozwany zakwestionował roszczenie o odszkodowanie z tytułu pogorszenia się sytuacji życiowej powodów po śmierci syna twierdząc, że pogorszenie takowe nie nastąpiło. Ponadto za bezpodstawne uznał pozwany żądanie powodów w zakresie zadośćuczynienia na podstawie art. 448 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c. w zw. z art. 23 k.c. Zdaniem pozwanego utrata bliskiej osoby przez zawinione zachowanie sprawcy zdarzenia nie stanowi takiego naruszenia prawa osobistego, które podlega ochronie w aspekcie art. 24 k.c. i nie podlega wyrównaniu krzywdy przy zastosowaniu art. 448 k.c. W ocenie pozwanego skoro z dniem 3 sierpnia 2008r. wszedł w życie przepis art. 446 § 4 k.c. umożliwiający przyznanie zadośćuczynienia pieniężnego za śmierć osoby bliskiej, to przed tą datą takiej możliwości prawnej nie było. Ponadto pozwany podniósł, że roszczenie powodów powinno zostać oddalone ze względu na fakt, iż wyznaczony w art. 34 ustawy z dnia 22 maja 2003r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz.U. Nr 124, poz. 1152 ze zm.) zakres odpowiedzialności objęty umową ubezpieczenia OC posiadacza pojazdu mechanicznego nie obejmuje odpowiedzialności cywilnej za naruszenie dóbr osobistych osób trzecich, które nie były bezpośrednio poszkodowane w wypadku komunikacyjnym. Przyznanie zadośćuczynienia w związku ze śmiercią osoby bliskiej przy zastosowaniu konstrukcji z art. 448 k.c. nie może być uznane za zasadę. Ponadto pozwany podtrzymał stanowisko, że małoletni syn stron w 50% przyczynił się do powstania szkody, a także podniósł, że roszczenie powodów w zakresie odsetek ustawowych od odszkodowania i zadośćuczynienia liczonych od dnia 30 września 2011r. jest nieuzasadnione, bowiem odsetki te mogą należeć się dopiero od daty wyrokowania.

Pismem procesowym z dnia 19 listopada 2012r. (k. 277-279) powodowie przedstawili szczegółowe wyliczenia odnośnie żądanego odszkodowania z tytułu pogorszenia się ich sytuacji życiowej po śmierci syna.

Pismem procesowym z dnia 14 stycznia 2013r. (k. 306) strona pozwana zawiadomiła, że na podstawie sukcesji uniwersalnej obowiązki (...) S.A. w W. przejęło Towarzystwo (...) S.A. w W..

Pismem procesowym z dnia 21 stycznia 2013r. powodowie sprecyzowali określenie strony pozwanej jako Towarzystwo (...) S.A. w W..

Pismem procesowym z dnia 22 kwietnia 2013r. (k. 343-345) powodowie sprecyzowali, że zadośćuczynienia w kwotach po 75.000 zł domagają się za utraconą więź rodzinną z dzieckiem.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 11 lutego 2002r. w D. doszło do wypadku drogowego, w wyniku którego śmierć poniósł 11-letni syn powodów M. C. oraz 9-letni K. O.. Sprawca wypadku J. R. (1) został prawomocnie skazany za przestępstwo z art. 177 § 2 k.k. Pojazd sprawcy wypadku w dacie zdarzenia był ubezpieczony w pozwanym Towarzystwie (...).

Bezpośrednią przyczyną wypadku było nie ustąpienie pierwszeństwa przejazdu przez dzieci K. O. i M. C. poruszających się na rowerze górskim kierującemu ciągnikiem siodłowym marki R. J. R. (2). J. R. (1) poruszając się kierowanym przez siebie pojazdem z prędkością administracyjnie dozwoloną i nie wykonując zmiany toru ruchu mógł uniknąć wypadku lub przynajmniej zminimalizować jego skutki. Dostosowując prędkość kierowanego przez siebie pojazdu do panujących warunków ruchowo-drogowych, mógł uniknąć wypadku.

dowód: dokumenty zalegające w aktach SR w Dębicy II K 691/03 w tym opinia biegłego z zakresu wypadków samochodowych W. H., zeznania powoda S. C. (k. 317-319)

Bezpośrednią przyczyną wypadku z dnia 11 lutego 2002r. była niewłaściwa technika jazdy kierującego rowerem, który wyjeżdżając z drogi podporządkowanej zajechał drogę kierującemu ciągnikiem siodłowym marki R. J. R. (2). Kierujący zespołem pojazdu J. R. (1) bezpośrednio przed wypadkiem poruszał się z prędkością ok. 83 km/godz. Była to prędkość niedostosowana do warunków ruchowo-drogowych i ograniczeń administracyjnych oraz mająca wpływ na powstanie i skutki wypadku. Kierujący zespołem pojazdu J. R. (1) jadąc z prędkością administracyjnie dozwoloną czyli 70 km/godz mógł uniknąć wypadku. Kierujący rowerem mógłby uniknąć wypadku, gdyby nie wtargnął na jezdnię. Uczestnicy wypadku tj. kierujący rowerem i kierujący zespołem pojazdu przyczynili się do zdarzenia w równym stopniu. Gdyby poszkodowany poruszał się pieszo lub gdyby jechał rowerem bez pasażera, nie uniknąłby wypadku. Pasażer roweru nie miał bezpośredniego wpływu na to, co robił kierujący, jednakże i pasażer zachował się niewłaściwie wsiadając na bagażnik roweru, albowiem przewożenie pasażerów na rowerze w taki sposób nie jest dozwolone. Nie jest możliwe ustalenie, który z małoletnich był kierującym, a który pasażerem roweru.

dowód: opinia z przeprowadzonych badań wypadku drogowego (k. 288-295), zeznania biegłego W. K. (k. 346/2)

Przed śmiercią syna M. powódka straciła ciążę. Podjęła wtedy po raz pierwszy leczenie psychiatryczne. Po wyczerpaniu zasłku chorobowego w 1998r. straciła pracę. Po stracie syna w 2002r. wróciła do leczenia psychiatrycznego (bezpośrednią przyczyną podjęcia leczenia w 2002r. było doświadczenie traumy – śmierci syna). Leczenie to powódka kontynuuje także obecnie, zażywa leki. Powódka była bardzo mocno związana z synem, najdłużej ze wszystkich dzieci karmiła go piersią, spała z nim, pomimo że dwie córki były młodsze od M.. Po jego śmierci przeżywała lęki nocne, cierpiała na bezsenność. Nie była w stanie zajmować się domem i pozostałą czwórką dzieci. Dużo pomagali jej członkowie rodziny. Powódka nie umiała się pogodzić ze stratą syna. Często powódka myśli o synu, zastanawia się jaki byłby, gdyby żył. Powódka leczy się neurologicznie z powodu dolegliwości kręgosłupa. Leczy się także kardiologicznie z powodu nadciśnienia. Rok temu przeszła udar mózgu. Powódka wycofała się społecznie, a w tym z aktywności zawodowej. Skoncentrowała się na opiece nad rodziną, wychowaniem córek. Reakcję tę można rozumieć jako przeniesienie poczucia winy za utratę dziecka i przeniesienia opieki na pozostałych członków rodziny („dopilnowania ich”). Powódka ból związany ze stratą syna przeżywa „fizycznie” poprzez schorzenia psychosomatyczne. Występuje u niej brak wytrwałości w działaniu, łatwa męczliwość. W poczuciu skrzywdzenia, nieprzepracowanej żałoby przyjęła postawę niechęci i podejrzliwego nastawienia do innych osób. U powódki stwierdzono reaktywne zaburzenia

adaptacyjne z komponentą depresyjną. Długotrwały przebieg zaburzeń wskazuje na ich przewlekły charakter. Doświadczenie utraty dziecka było sytuacją przewlekłego stresu przekraczającego możliwości adaptacyjne powódki. Zaburzenia adaptacyjne przeszły w schorzenie przewlekłe, bezpośrednio wpływające na jej sposób funkcjonowania oraz strukturę osobowości. Posiada cechy zależnościowe i lękowe, a podstawowym mechanizmem obronnym jest somatyzacja. Posiada cechy biernego podporządkowania się otoczeniu, ma trudności w podejmowaniu decyzji i działań. W wyniku poniesionych w życiu strat przeżywa nadmierną obawę przed osamotnieniem. Czuje się niepewna, bezradna, bezsilna i niekompetentna w sferze aktywności zawodowej. Jest nadwrażliwa na stresy psychiczne i fizyczne. Brak napędu, aktywności społecznej, duża męczliwość oraz mała zdolność odczuwania przyjemności negatywnie wpływa na wypełnianie codziennych zadań. Jest to zaburzenie, które w znacznym stopniu osłabia zdolność do adaptacji zawodowej oraz ogranicza możliwości osiągnięć życiowych. W przypadku powódki wskazane jest kontynuowanie podjętego leczenia psychiatrycznego a w sytuacji zaostrzeń objawów wdrożenie intensywniejszych oddziaływań leczniczych. W związku z tendencją do somatyzacji pomocne może być podjęcie pracy psychologicznej/psychoterapeutycznej.

Powódka przed wypadkiem syna pracowała w laboratorium w Firmie (...) S.A., otrzymywała wynagrodzenie na poziomie średniej krajowej. Z pracy tej powódka została zwolniona jeszcze przed wypadkiem syna, jednakże aktywnie poszukiwała pracy. Po wypadku powódka nie była w stanie pracować, zaprzestała poszukiwania pracy. Przez dłuższy okres przebywała na zwolnieniu chorobowym, a od 2003r. do 2005r. na rencie inwalidzkiej. Obecnie powódka jest ubezpieczona w KRUS, jednakże wciąż podejmuje starania celem znalezienia pracy, przegląda oferty pracy, ukończyła kilkudniowy kurs komputerowy.

Publikowane przez Prezesa GUS wysokości przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w latach 2002-2011 to: 2002r. – 2.133,21 zł, 2003r. – 2.201,47zł, 2004r. – 2.289,57 zł, 2005r. – 2.380,29 zł, 2006r. – 2.477,23 zł, 2007r. – 2.691,03 zł, 2008r. – 2.943,88 zł, 2009r. – 3.102,96 zł, 2010r. – 3.224,98 zł, 2011r. – 3.399,52 zł.

W okresie od 1 kwietnia 2003r. do 1 maja 2004r. powódka otrzymywała rentę inwalidzką w wysokości 555,50 zł netto miesięcznie (łącznie 6.666 zł). W okresie od 1 maja 2004r. do 31 maja 2005r. powódka otrzymywała rentę inwalidzką w wysokości 703,99 zł netto miesięcznie (łącznie 8.447,88 zł). Wysokość przeciętnego wynagrodzenia jakie powódka otrzymałaby gdyby była zdolna do podjęcia pracy za lata 2003, 2004 i 2005 wyniosłaby kwotę równą 82.455,96 zł (12 x 2.201,47 zł + 12 x 2.289,57 zł + 12 x 2.380,29 zł). Odejmując od tej kwoty kwotę uzyskanej przez powódkę renty inwalidzkiej otrzymujemy kwotę 67.342,08 zł.

dowód: opinia sądowo-psychologiczna dotycząca powoda E. C. wraz z opinią uzupełniającą (k. 207-211, 249-250), wydruk zestawienia Głównego Urzędu Statystycznego (k. 285), decyzja ZUS z dnia 16 maja 2003r. (k. 282-283), decyzja ZUS z dnia 26 maja 2004r. (k. 284), zeznania powoda S. C. (k. 317-319), zeznania powódki E. C. (k. 320-321), dokumentacja medyczna powódki E. C. (k. 24-51, 55-64, 66-83, 121-136)

Powód S. C. był silnie emocjonalnie związany z synem M.. Na każde wspomnienie o nim powód reaguje płaczem. Przed wypadkiem syna powód był osobą zdrową. Po wypadku powód podupadł na zdrowiu, pojawiły się u niego dolegliwości gastrologiczne, a także związane z nadciśnieniem. Cierpiał i cierpi na bezsenność. Od 2011r. powód leczy się psychiatrycznie, rozpoznano u niego zaburzenia depresyjne o typie przedłużonej reakcji depresyjnej dezadaptacyjnej, leki przyjmuje doraźnie. Leczy się neurologicznie z powodu zaburzeń kręgosłupa, zgłasza też zaburzenia kardiologiczne. Powód odczuwa obniżenie ogólnej sprawności, długotrwały brak samozadowolenia i poczucie bezsilności. Wykazuje obniżenie sprawności psychicznej i fizycznej, co związane jest z długotrwałym odczuwaniem przeciążenia oraz negatywnych przeżyć. Powód nie potrafi rozmawiać na temat nieżyjącego syna, co wskazuje na intensywne przeżywanie straty i cierpienia za każdym razem, kiedy wspomina dziecko (niezakończona żałoba). Przeżycie traumy wpłynęło na strukturę osobowości powoda i spowodowało utrwalenie cech „osobowości depresyjnej”. Zmniejszony napęd psychoruchowy, szybka męczliwość, przeciążenie w znacznym stopniu ograniczają możliwości rozwoju osobistego i zawodowego. U powoda stwierdzono zaburzenia nerwicowe z somatyzacją oraz utrwalonymi cechami depresyjnymi osobowości. Po śmierci syna powód przyjął postawę osoby wspomagającej żonę i rodzinę. Skoncentrował się na pozyskiwaniu i zabezpieczaniu dóbr materialnych. Długotrwałe przeciążenie

wynikające z bycia osobą wspierającą uwidacznia się w obniżonym nastroju, zwolnionym tempie myślenia i działania, somatyzacjach. Występują u powoda utrwalone cechy nerwicy depresyjnej – pesymistyczne nastawienie do przyszłości, brak wiary w możliwość osiągnięcia szczęścia osobistego, występowanie myśli rezygnacyjnych. Powodowi towarzyszy przewlekłe umiarkowane obniżenie nastroju, cechuje się on przesadnym i nieuzasadnionym zamartwianiem się, występuje u niego osłabienie sprawności poznawczej, w tym zaburzenia koncentracji. W konsekwencji aktywność zawodowa powoda kształtuje się poniżej jego możliwości, co obniża zdolności do pozyskiwania dóbr materialnych. Ponosi również długotrwałe konsekwencje emocjonalne, wynikające z tragicznej śmierci syna, wyrażające się w przewlekłym poczuciu straty, bezradności, niesprawiedliwości, zachwiania poczucia bezpieczeństwa, a więc uczucia znacznie ograniczające możliwości samorealizacji oraz zdobycia poczucia satysfakcji z życia. Powodem podjęcia leczenia psychiatrycznego przez powoda było długotrwałe występowanie w/w objawów. Powoda cechuje trudność w uzewnętrznianiu oraz ekspresji przeżyć emocjonalnych, które tłumi i stara się kontrolować. Charakter zaburzeń występujących u powoda wymaga długotrwałych oddziaływań leczniczych, głównie psychoterapeutycznych.

Powód od 2000r. do chwili obecnej pracuje w Hurtowni (...)j. Pracownicy z takim stażem pracy jak powód u w/ w pracodawcy przeciętnie już po kilku latach pracy otrzymują awans i co za tym idzie podwyżkę wynagrodzenia. W poprzedniej pracy powód przez ok. 10 lat sprawował funkcje kierownicze. Obecny pracodawca powoda zatrudniając go miał zamiar również powodowi w przyszłości funkcje kierownika, powód był przyuczony do kierowania zespołem ludzkim i faktycznie w latach 2000-2002 powód zarządzał zespołem ludzkim. Na skutek wypadku z dnia 11 lutego 2002r. i wstrząsu psychicznego, jakiego doznał powód, przejawiającego się brakiem zaangażowania w wykonywaną przez niego pracę i spadkiem jego wydajności pracy nie został on awansowany na stanowisko kierownika działu sprzedaży, przekwalifikował się i pracuje jako serwisant. Pracując na stanowisku kierownika działu sprzedaży osiągałby on comiesięcznie wynagrodzenie wyższe o co najmniej 500 zł. Gdyby powoda nie dotknęła strata syna, to po przepracowaniu u jednego pracodawcy sześciu i pół roku zostałby awansowany i otrzymywałby większe wynagrodzenie za pracę. Kwota 20.000 zł stanowi równowartość różnicy w wynagrodzeniu otrzymywanym przez powoda przez okres 40 miesięcy (3 lata i 4 miesiące pracy), jakie mógłby otrzymywać, gdyby awansował na stanowisko kierownika działu sprzedaży.

dowód: opinia sąдово-psychologiczna dotycząca powoda S. C. (k. 203-206), oświadczenie pracodawcy powoda (k. 286), zeznania powoda S. C. (k. 317-319), dokumentacja medyczna powoda S. C. (k. 84-94), rachunki związane z leczeniem powoda S. C. (k. 95-108)

Powodowie pozostający we wspólności majątkowej małżeńskiej, wspólnie ponieśli koszty pogrzebu syna w kwocie ponad 3.000 zł. Koszt nagrobku wyniósł 5.000 zł.

Powodowie mają cztery córki, dwie z nich są mężatkami, dwie studiuje i zamieszkują jeszcze z powodami.

dowód: zeznania powoda S. C. (k. 317-319), zeznania powódki E. C. (k. 320-321)

Powodowie pismem z dnia 24 sierpnia 2011r. zwrócili się do pozwanego z żądaniem przeprowadzenia likwidacji szkody i wypłaty odszkodowania i zadośćuczynienia. Pismem z dnia 7 września 2011r. pozwany wezwał powodów do przedstawienia dokumentacji związanej z poniesionymi kosztami urządzenia pogrzebu zmarłego M. C.. Pismem z dnia 30 września 2011r. pozwany odmówił powodom wypłaty odszkodowania za pogorszenie sytuacji życiowej oraz zadośćuczynienia. W dniu 18 listopada 2011r. pozwany przyznał powodom kwotę 3.075 zł tytułem odszkodowania za poniesione koszty pogrzebu M. C.. Pozwany stwierdził jednocześnie, iż uznał i ustalił koszty pogrzebu na kwotę 6.150 zł, jednakże pomniejszył je o 50% stopień przyczynienia się poszkodowanego do powstania szkody.

dowód: akta szkodowe pozwanego 930802/AP

W dniu 28 grudnia 2012r. doszło do przejęcia spółki (...) S.A. w W. przez spółkę Towarzystwo (...) S.A. w W.. Towarzystwo (...) S.A. w W. wstąpiło we wszystkie prawa i obowiązki spółki przejmowanej zgodnie z zasadą sukcesji uniwersalnej w zakresie praw i obowiązków cywilnoprawnych.

dowód: odpis postanowienia Sądu Rejonowego dla Miasta Stołecznego Warszawy w W. z dnia 28 grudnia 2012r. (k. 307), aktualny odpis z KRS (...) S.A. w W. (k. 308-313)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o powołane powyżej dowody. Sąd dał wiarę dowodom z dokumentów, których wiarygodność nie budziła wątpliwości, ani też nie była kwestionowana przez strony postępowania. Za w pełni wiarygodną Sąd uznał opinię sądowo-psychologiczną dotyczącą powoda S. C. i opinię sądowo-psychiatryczno-psychologiczną dotyczącą powódki E. C., jako że zostały one sporządzone przez osoby posiadające doświadczenie zawodowe oraz fachową wiedzę z zakresu psychologii i psychiatrii, zgodnie ze zleceniem Sądu. Opinie te zawierają stanowcze wnioski. Podniesione przez stronę pozwaną wątpliwości co do treści opinii dotyczącej powódki E. C. zostały rozwiane przez biegłych w opinii uzupełniającej. Wiarygodna była także opinia biegłego z zakresu rekonstrukcji i badań wypadków drogowych. Została sporządzona przez osobę do tego uprawnioną, zgodnie ze zleceniem Sądu, nie była przez strony kwestionowana, a ponadto biegły wnioski pisemnej opinii uzupełnił w swoich zeznaniach. Wiarygodne były również zeznania powodów E. C. i S. C., jako że były one spójne, logiczne, wzajemnie się uzupełniały. Zeznania powodów nakreśliły charakter i natężenie cierpień wynikłych dla nich wskutek śmierci syna, wpływu tragicznego zdarzenia na ich stan zdrowia i aktywność zawodową.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo jest w części uzasadnione.

W pierwszej kolejności należy odnieść się do zarzutu pozwanego przyczynienia się małoletniego M. C. do powstania szkody, w szczególności wyjaśnić czy powoływane przez pozwanego ewentualne przyczynienie się małoletniego M. C. oddziałuje na wysokość zadośćuczynienia należnego jego rodzicom na podstawie art. 448 w związku art. 24 kc. Zgodnie z art. 362 k.c. jeżeli poszkodowany przyczynił się do powstania lub zwiększenia szkody, obowiązek jej naprawienia ulega odpowiedniemu zmniejszeniu stosownie do okoliczności, a zwłaszcza do stopnia winy obu stron. Podkreślić należy, że małoletniemu M. C. ze względu na wiek winy przypisać nie można, przyczynienie zaś z art. 362 kc jest instytucją właściwą dla odpowiedzialności na zasadzie winy. Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 20 września 1975r. (IIICZP 8/75, OSNCP 1976 , nr 7-8, poz.151) przesądził jednak, że zachowanie się małoletniego poszkodowanego, któremu z powodu wieku winy przypisać nie można (art. 426 k.c.), może stosownie do art. 362 k.c. uzasadniać zmniejszenie odszkodowania należnego od osoby odpowiedzialnej za szkodę na podstawie art. 436 k.c. Wystarczy w takiej sytuacji obiektywna nieprawidłowość zachowania się poszkodowanego. Domniemanie prawne normalności związku przyczynowego staje się wówczas niewzruszalne (tak Sąd Najwyższy z dnia 5 września 2012 r, **IV CSK 25/12, Lex 1232240**). Jak ustalono i opisano już wyżej sprawcą wypadku był kierujący J. R. (1) i niewątpliwie przekroczenie prędkości przez kierującego pojazdem było siłą sprawczą zdarzenia i doprowadziło do powstania szkody, ale co wskazano i ustalono wyżej, w przekonaniu Sądu zachowanie tak kierującego rowerem jak i pasażera decydującego się na jazdę na bagażniku wpłynęło na powstanie szkody, lecz w stopniu nie przekraczającym 50 %. Zdaniem Sądu automatyczne, matematyczne przeniesienie przyczynienia się małoletniego powoda na miarkowanie zadośćuczynienia należnego dla jego rodziców na podstawie art. 446 § 4 kc 448 w związku z art. 24 kc jest niemożliwe. Winno jednak być uwzględnione obok innych okoliczności przy ustalaniu tego zadośćuczynienia. Przyczynienie się poszkodowanego jest jedynie warunkiem miarkowania odszkodowania (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 3 sierpnia 2006 r., IV CSK 118/06). W niniejszej sprawie miarkowane dla powodów zadośćuczynienie jest więc dokonane przy uwzględnieniu całokształtu okoliczności ustalonych i przyjętych w sprawie.

Odnośnie zgłoszonych przez powodów roszczeń o zadośćuczynienie należy zauważyć, że zgodnie z aktualnym poglądem doktryny i orzecznictwa, który to Sąd rozpoznający niniejszą sprawę w pełni podziela, najbliższemu członkowi rodziny zmarłego przysługuje na podstawie art. 448 k.c. w związku z art. 24 § 1 k.c. zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę, gdy śmierć nastąpiła na skutek deliktu, który miał miejsce przed dniem 3 sierpnia

2008r. (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 22 października 2010r., III CZP 76/10, LEX nr 6041, uchwała z dnia 13 lipca 2011r., III CZP 32/11, OSNC 2012/1/10, I CSK 314/11, LEX nr 1164718) Sąd Najwyższy również zajął stanowisko, że w stanie prawnym sprzed dnia 3 sierpnia 2008r. spowodowanie śmierci osoby bliskiej mogło stanowić naruszenie dóbr osobistych najbliższych członków rodziny zmarłego i uzasadniać przyznanie im zadośćuczynienia na podstawie art. 448 k.c. Prawo do życia w rodzinie i utrzymania tego rodzaju więzi stanowi bowiem dobro osobiste członków rodziny i podlega ochronie na podstawie art. 23 i art. 24 k.c. Ponadto zdaniem Sądu Najwyższego wprowadzenie art. 446 § 4 k.c. doprowadziło jedynie do zmiany w sposobie realizacji roszczenia przez skonkretyzowanie osób uprawnionych do jego dochodzenia oraz przesłanek jego stosowania (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 maja 2011r. I CSK 621/10, LEX nr 848128). Podkreślić należy, że ten sam czyn niedozwolony może wyrządzać krzywdę różnym osobom, źródłem krzywdy jest zatem czyn niedozwolony, którego następstwem jest śmierć. Krzywdą wyrządzoną zmarłemu jest utrata życia, dla osób mu bliskich zaś jest to naruszenie dobra osobistego poprzez zerwanie więzi emocjonalnej, szczególnie bliskiej w relacjach rodzinnych. Również więc osoba dochodząca ochrony na podstawie art. 448 k.c. może być poszkodowana bezpośrednio i dochodzić naprawienia własnej krzywdy, doznanej poprzez naruszenie jej własnego dobra osobistego. Doznany na skutek śmierci osoby bliskiej uszczerbek polega nie tylko na osłabieniu aktywności prowadzącej do pogorszenia sytuacji życiowej, lecz jest także następstwem naruszenia dobra osobistego, jakim jest relacja między zmarłym, a osobą bliską. Przepis art. 34 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych - w brzmieniu sprzed 11 lutego 2012r. - nie wyłączał z zakresu ochrony ubezpieczeniowej zadośćuczynienia za krzywdę osoby, wobec której ubezpieczony ponosił odpowiedzialność na podstawie art. 448 k.c. (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 20 grudnia 2012r., III CZP 93/12, M.Prawn. 2013/2/58).

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy stwierdzić należy, że małoletni syn powodów M. C. zmarł na skutek wypadku komunikacyjnego, którego sprawcą był J. R. (1) – skazany prawomocnym wyrokiem karnym za przestępstwo z art. 177 § 2 k.k. Pojazd sprawcy wypadku ubezpieczony był w pozwanym Towarzystwie (...). Powodowie to rodzice dziecka zmarłego na skutek wypadku, a zatem jego najbliżsi członkowie rodziny. Spowodowanie śmierci M. C. stanowiło naruszenie dóbr osobistych powodów i uzasadnia przyznanie im zadośćuczynienia na podstawie art. 448 k.c. od ubezpieczyciela pojazdu, którym kierował sprawca wypadku.

Przy ocenie, jaka suma jest, w rozumieniu art. 448 k.c., odpowiednia tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę spowodowaną naruszeniem dóbr osobistych, należy mieć na uwadze rodzaj dobra, które zostało naruszone oraz charakter, stopień nasilenia i czas trwania doznawania przez osobę, której dobro zostało naruszone, ujemnych przeżyć psychicznych spowodowanych naruszeniem. Uszczegóławiając te kryteria na potrzeby sprawy, w której zdarzeniem wywołującym krzywdę jest śmierć osoby najbliższej wskazać należy, że okoliczności wpływające na wysokość świadczenia z art. 448 k.c. to m.in.: dramatyzm doznań osób bliskich zmarłego, poczucie osamotnienia, cierpienia moralne i wstrząs psychiczny wywołany śmiercią osoby najbliższej, rola jaką w rodzinie pełniła osoba zmarłego, rodzaj i intensywność więzi łączącej pokrzywdzonego ze zmarłym, wystąpienie zaburzeń będących skutkiem odejścia (np. nerwicy, depresji), roli pełnionej w rodzinie przez osobę zmarłą, stopień, w jakim pokrzywdzony będzie umiał się znaleźć w nowej rzeczywistości i zdolności jej zaakceptowania, leczenie doznanej traumy, wiek pokrzywdzonego. Naruszenie dobra osobistego w postaci prawa do życia w rodzinie stanowi dalece większą dolegliwość psychiczną dla członka rodziny zmarłego, niż w przypadku innych dóbr, a jej skutki rozciągają się na całe życie osób bliskich. Przyznawana na podstawie art. 448 k.c. kwota zadośćuczynienia ma głównie funkcję kompensacyjną. Ustalając jej kwotę należy wziąć pod uwagę przede wszystkim nieodwracalność skutków naruszenia dobra osobistego, osobistą sytuację poszkodowanych, w której znaleźli się na skutek naruszenia dobra osobistego oraz ich przyszłe perspektywy życiowe. Śmierć osoby bliskiej zwykle stanowi dla rodziny wielki wstrząs, a cierpienia psychiczne, jakie się z tym wiążą mogą przybierać ogromny wymiar, tym większy, im mocniejsza była w danym przypadku więź emocjonalna łącząca zmarłego z najbliższymi. Powodowie w wypadku z dnia 11 lutego 2002r. utracili 11-letniego syna, z którym byli silnie emocjonalnie związani. Do dnia dzisiejszego powodowie odczuwają ogromną stratę po śmierci dziecka. Śmierć dziecka spowodowała w życiu powodów ogromny stres i przygnębienie, a także pogorszenie stanu zdrowia, spadek aktywności zawodowej. Powodowie utracili radość życia, oboje leczą się psychiatrycznie. W kontekście miarkowania zadośćuczynienia nie można nie podzielić poglądów opinii biegłego z zakresu rekonstrukcji i badań wypadków

drogowych, iż doszło do przyczynienia się małoletniego do powstania szkody i to niezależnie od tego, czy M. C. był pasażerem, czy kierującym rowerem. Małoletni wtargnęli na jezdnię przed nadjeżdżający pojazd, co doprowadziło do tragicznych skutków. Okoliczność ta musi mieć wpływ na wysokość zadośćuczynienia ustalaną przez miarkowanie.

Całokształt okoliczności przedmiotowej sprawy przemawia, zdaniem Sądu, za częściowym uwzględnieniem żądań powodów odnośnie dochodzonych kwot zadośćuczynienia. W ocenie Sądu kwotą odpowiednią dla kompensacji krzywdy, jakiej doznali powodowie na skutek utraty więzi rodzinnej z dzieckiem jest kwota 30.000 zł.

Na uwzględnienie zasługiwało żądanie powodów w zakresie odsetek od kwot zadośćuczynienia. Sąd stoi na stanowisku, iż zadośćuczynienie należy traktować jak wierzytelność bezterminową, a więc świadczenie to powinno być spełnione niezwłocznie po wezwaniu dłużnika do wykonania (art. 455 k.c.). Pogląd ten należy uznać za ugruntowany w orzecnictwie (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 lutego 2011r., I CSK 243/10, LEX nr 848109, LEX nr 1127073, Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 grudnia 2011r., V CSK 38/11, LEX nr 1129170). W przypadku, gdy żądanie w zakresie zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę było uzasadnione i udokumentowane już na etapie postępowania likwidacyjnego, odsetki przewidziane w art. 481 k.c. powinny być zasądzone od dnia, w którym zgodnie z przepisami prawa ubezpieczyciel zakończył lub powinien był zakończyć postępowanie likwidacyjne i wypłacić należne świadczenie. Powodowie pismem z dnia 24 sierpnia 2011r. zwrócili się do pozwanego z żądaniem przeprowadzenia likwidacji szkody i wypłaty odszkodowania i zadośćuczynienia. Mając na uwadze 30-dniowy termin przewidziany w art. 14 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, (...) i (...), żądanie powodów w zakresie odsetek od kwot zadośćuczynienia od dnia 30 września 2011r. jest uzasadnione.

Mając na uwadze powyższe Sąd zasądził od pozwanego Towarzystwa (...) S.A. w W. (następcy prawnego (...) S.A. w W.) na rzecz powódki E. C. kwotę 30.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 30 września 2011r. do dnia zapłaty (pkt I wyroku) oraz na rzecz powoda S. C. kwotę 30.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 30 września 2011r. do dnia zapłaty (pkt II wyroku), zaś dalej idące powództwo w zakresie zadośćuczynienia oddalił (pkt VIII wyroku).

Przechodząc do oceny zgłoszonych przez powodów roszczeń o odszkodowanie z tytułu poniesionych kosztów pogrzebu syna oraz z tytułu pogorszenia się sytuacji życiowej powodów po śmierci syna należy stwierdzić, iż roszczenia te zasługują w całości na uwzględnienie w świetle art. 446 § 1 i § 3 k.c.

Zgodnie z art. 446 § 1 k.c. jeżeli wskutek uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia nastąpiła śmierć poszkodowanego, zobowiązany do naprawienia szkody powinien zwrócić koszty leczenia i pogrzebu temu, kto je poniósł. Strona pozwana w toku postępowania likwidacyjnego uznała i ustaliła koszty pogrzebu małoletniego na kwotę 6.150 zł, jednakże pomniejszyła je o 50% stopień przyczynienia się poszkodowanego do powstania szkody. Zajmując stanowisko, iż małoletniemu M. C. winy przypisać nie można, nie jest możliwe przyjęcie stopnia przyczynienia we wspomnianym zakresie do powstania szkody i obniżenia odszkodowania. Wspomniana odpowiedzialność na zasadzie ryzyka za szkody komunikacyjne wiąże się z odpowiedzialnością ubezpieczyciela za całość tej szkody majątkowej. Stąd też zasadnym jest żądanie powodów w zakresie dalszej kwoty 3.075 zł tytułem odszkodowania za poniesione koszty pogrzebu syna. Mając na uwadze powyższe, Sąd w pkt V wyroku zasądził od pozwanego na rzecz powodów solidarnie w/w kwotę z ustawowymi odsetkami od dnia 18 listopada 2011r. do dnia zapłaty. O odsetkach orzeczono zgodnie z żądaniem powodów, które było uzasadnione, biorąc pod uwagę datę zgłoszenia przez powodów szkody pozwanemu ubezpieczycielowi oraz 30-dniowy termin na likwidację szkody.

Stosownie do art. 446 § 3 k.c. sąd może przyznać najbliższym członkom rodziny zmarłego stosowne odszkodowanie, jeżeli wskutek jego śmierci nastąpiło znaczne pogorszenie ich sytuacji życiowej. Jak ustalono sytuacja życiowa powodów uległa znacznemu pogorszeniu po śmierci syna zarówno w sferze zdrowotnej, jak i zawodowej.

Powód S. C. przed wypadkiem miał perspektywę sprawowania funkcji kierowniczej w firmie, w której jest zatrudniony, a co za tym idzie osiągania znacznie większych zarobków. Śmierć syna spowodowała u niego apatię, przygnębienie i niechęć do pracy. Powód był zmuszony przekwalifikować się i od 2002r. stale pracuje jako serwisant. Dochodzona przez powoda kwota 20.000 zł tytułem odszkodowania za pogorszenie sytuacji życiowej stanowi równowartość różnicy

w wynagrodzeniu otrzymywanym przez powoda przez okres 40 miesięcy (3 lata i 4 miesiące pracy), jakie mógłby otrzymywać, gdyby awansował na stanowisko kierownicze.

Z kolei powódka E. C. przed wypadkiem była zatrudniona jak laborant za wynagrodzeniem równym pensji średniej krajowej. Co prawda pracę tę powódka straciła jeszcze przed wypadkiem z 2002r., jednakże do czasu wypadku syna powódka aktywnie poszukiwała zatrudnienia. Dochodzona przez powódkę kwota 25.000 zł tytułem odszkodowania za pogorszenie sytuacji życiowej mieści się w kwocie stanowiącej różnicę pomiędzy uzyskaną przez powódkę rentą w latach 2003-2005 a kwotą stanowiącą równowartość wynagrodzenia, jakie powódka uzyskałaby, gdyby była zdolna do podjęcia pracy w tym okresie.

Mając powyższe na uwadze Sąd w całości uwzględnił roszczenia powodów w zakresie roszczeń odszkodowawczych z tytułu pogorszenia się sytuacji życiowej i zasądził od pozwanego na rzecz powoda S. C. kwotę 20.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 30 września 2011r. (pkt IV wyroku) oraz na rzecz E. C. kwotę 25.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 30 września 2011r. (pkt III wyroku). Odnośnie odsetek od w/w kwot odszkodowania aktualne pozostają rozważania poczynione odnośnie odsetek od przyznanych powodom kwot zadośćuczynienia.

O kosztach postępowania Sąd orzekł w pkt VI i VII wyroku na podstawie art. 100 zd. 2 k.p.c. Na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (t.j. Dz.U. z 2010r., nr 90, poz. 594 ze zm.) Sąd w pkt VI wyroku nakazał ściągnąć od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Rzeszowie kwotę 5.403 zł tytułem uzupełnienia opłaty od pozwu. Na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. i § 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U. Nr 163, poz. 1349 ze zm.) Sąd w pkt VII wyroku zasądził od pozwanego na rzecz powodów kwotę 3.617 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa radcowskiego.